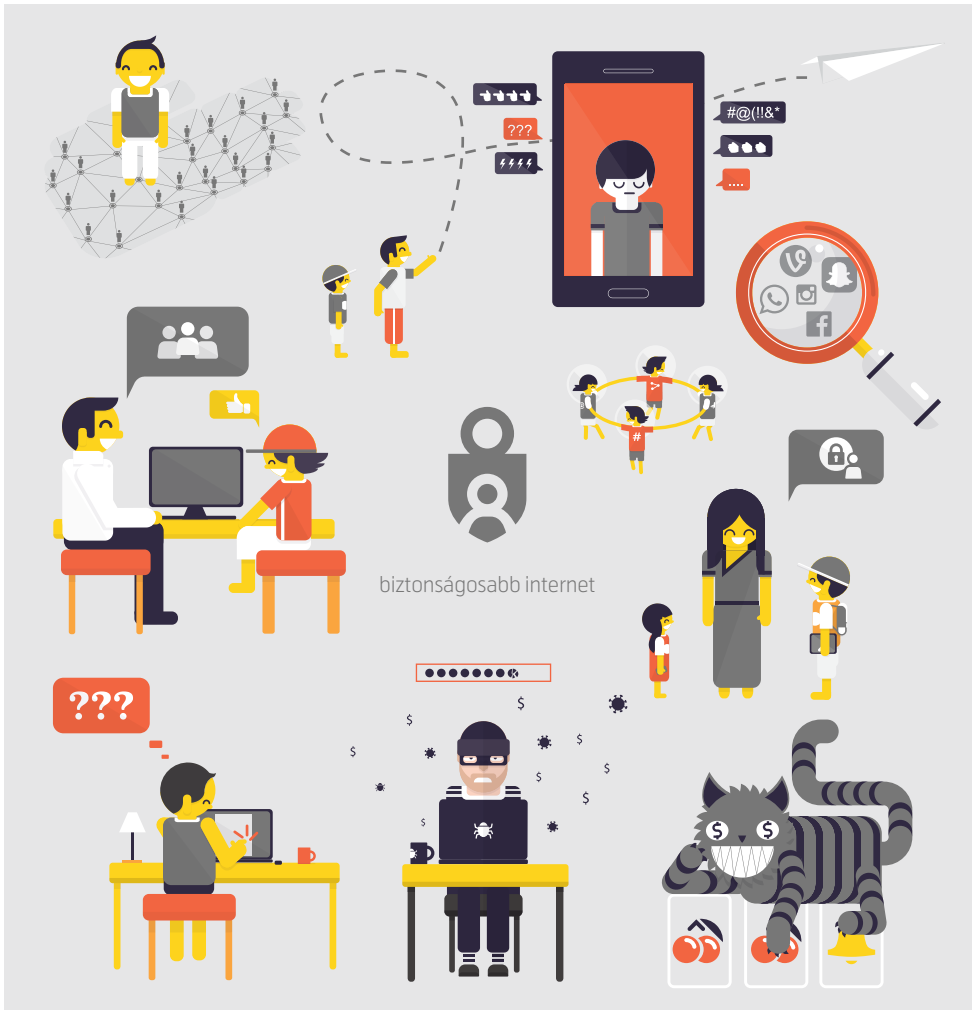

ÚTMUTATÓ SZÜLŐKNEK

Hogyan beszéljünk a gyerekekkel az internetről?

ÚTMUTATÓ SZÜLŐKNEK

Hogyan beszéljünk a gyerekekkel az internetről?

biztonságosabb
internet

be smart
use heart

1

Első fejezet

**Bevezetés az
internet világába**

2

Második fejezet

**Miért kell
beszélni az
internetről?**

3

Harmadik fejezet

Mit mondjak?

4

Negyedik fejezet

**Történetek
gyerekekről
és az internetről**

Ajánlások

„Veszélyes. Én is használom, de nem úgy, mint a gyerekek. Nem értem az internetet. Ez már nem az én világom.” – mondják a felnőttek, ha megkérdezzük őket arról, hogy mit gondolnak az internetről. „Kell. Szükséges. Csupa lehetőség. Jól érzem magam benne.” – mondják a gyerekek. Mintha a klasszikus tanmesében lennénk, ahol a sötét szobában a tudósok egy nagy elefántot tapogatnak, és aki a lábát fogja, azt hiszi, oszlopszerű és hosszúkás, aki a fülét, az azt gondolja, hogy lapos és lepényszerű, aki pedig a farkát, az meg van győződve róla, hogy cingár és vékonyka. Végül pedig jól összevesznek azon, hogy az elefánt akkor most milyen is... Csak ha felkapcsoljuk a villanyt, vagy ha megosztjuk egymással a tapasztalatainkat, akkor derül ki valójában, hogy amit tapasztalunk, az a teljes igazságnak csak egy része.

A felnőtteknek is igazuk van, amikor az internet veszélyeiről beszélnek, és a gyerekeknek is, amikor úgy érzik, hogy az online világ a lehetőségek végtelen tárháza.

Ez a kiadvány segítség lehet abban, hogy „több fény essen” az internetre, és így jobban lássuk, mivel is van dolgunk. Az érdeklődő szülők és felnőttek az egyes fejezetekben támpontokat kaphatnak ahhoz, hogyan beszéljenek a gyerekekkel a netről, és (remélhetőleg) ahhoz is, hogy rálássanak arra, mi mindent tehetnek azért, hogy a gyerekeket nagyobb biztonságban tudhassák az interneten. Sok hasznos információt találhat az olvasó a következő oldalakon, egy dolgot azonban biztosan nem fog találni: kulcsot a saját gyerekéhez. Azt minden szülőnek, felnőttnek magának kell hozzátennie minden részhez, és az ő egyedi, saját „kiadású” gyerekére szabni minden tanácsot, segítséget és információt. Mert a digitális világban is így lehet „elég jó” szülőnek lenni.

Dr. Gyurkó Szilvi,
Hintalovon
Gyermekjogi Alapítvány

HINTALOVON
Gyermekjogi Alapítvány

Nemzetközi és magyar kutatások egyaránt azt jelzik, hogy az online bántalmazás a bántalmazás súlyos formája: romolhat tőle a gyerekek önértékelése, bizalmatlanabbakká válhatnak másokkal szemben, alvás- és evészavar léphet fel náluk, sok gyerek ettől nem akar iskolába menni, akár az öngyilkosság gondolatáig is eljut. Az online bántalmazás nincs napszakhoz, órához kötve, akár arctalan is lehet, a tanúk létszáma óriásira növekedhet és az üzenet nem tűnik el.

A szülők egy része nem foglalkozik az internet veszélyeivel, mások annyira aggódnak, hogy próbálják nyomon követni, ellenőrizni gyermekük internetes tevékenységét.

Az internet hatalmas lehetőségeket nyit meg a gyermekek számára is a tanulásban, az információszerzésben, a kapcsolatteremtésben és nem csupán a szórakoztatásban. Nem ellenség, de minden szülőnek érdemes tudomásul vennie, hogy míg gyerekeink internetes bennszülöttek, mi felnőttek legfeljebb bevándorlók vagyunk.

A veszélyek elhárításának ebben az esetben is, akárcsak másban, a legjobb módszere, ha próbáljuk megérteni, mivel is foglalkoznak a gyerekek, ha bizalmi a kapcsolatunk velük, és ha tudatosan alkalmakat teremtünk arra, hogy megbeszélhessük, mi történik, nem csupán az offline térben, hanem az online-ban is velük. Ebben segíthet e kiadvány.

Dr. Tausz Katalin, UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány

unicef | minden gyerekért

HUNGARIKOR

Bevezetés

Hogyan beszéljünk a gyerekekkel az internetről?

Először is, beszéljünk. A lehető legtöbbet, és ne csak az internetről, és ne csak akkor, hogyha baj van. Hiába tűnik úgy, hogy a gyerek tökéletesen jól van, ha netezik (mert csendben játszik, nem kér segítséget, a felnőttéknél is jobban tudja hogyan kell használni a digitális eszközöket), ő mégis elsősorban gyerek, és csak másodsorban netező. Fontos, hogy megkapja tőlünk azt a figyelmet, érdeklődést, felkészítést és támogatást, ami élete minden más területén is jár neki az őt körülvevő felelős felnőttektől. Mert ez a figyelem, az érdeklődésünk, a nyitottságunk és az elfogadásunk lesz az, ami – a technikai és biztonsági tanácsokon túlmenően – a legnagyobb segítséget adja a gyerekeknek ahhoz, hogy az interneten nagyobb biztonságban legyen.

Teljesen biztonságos internet nem létezik. Ahogy teljesen biztonságos közút sem. De megtaníthatjuk a gyerekeket a szabályokra, hogy mire kell odafigyelni, kísérhetjük őket, velük lehetünk addig, amíg rutint nem szereznek, és megtaníthatjuk őket arra, hogyan jelezzék, ha baj van.

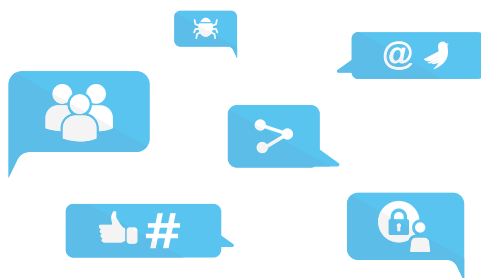
S persze minden tanításon, felkészítésen és beszélgetésen túl talán a legfontosabb, hogy minden internetező gyerek körül legyen legalább egy olyan felnőtt, akiben meg tud bízni, és akire számíthat akkor is ha baj van, és akkor is, ha csak egy cuki macskás videót akar megmutatni.

Az internethasználat Magyarországon

Egy átlagos internethasználó felnőtt ma már több időt tölt képernyő előtt, mint alvással. Emiatt tíz felnőttből hat úgy érzi, hogy függ a digitális eszközöktől, és tízből négy aggódik amiatt, hogy túl sokat netezik. A gyereket nevelő felnőttek ezen túlmenően persze a gyermekükért is aggódnak: hogy ne legyen netfüggő, védett legyen a káros tartalmaktól, és „jó dolgokra használja” a netet.

Az NMHH legfrissebb kutatása* szerint minél fiatalabb valaki, annál inkább úgy érzi, hogy „teljesen profi az internethasználat területén”. Ez indokolt is, hiszen a fiatalok sok időt töltenek online, ráadásul a diákok 74 százaléka saját bevallása szerint gyakran használja az internetet az iskolai felkészüléshez, vagy a házi feladat elkészítéséhez. Az internet a lehetőségek elképesztő tárháza, ha információhoz, tudáshoz, más emberekhez, nyelvhez vagy kultúrákhoz akarunk eljutni. De ahogy egy roskadásig megterített asztalnál is nehéz megállni, hogy csak csipegessünk és egyféle ételből vegyünk, úgy az internet „beszippantó” hatásának ellenállni is komoly kihívás. A már idézett NMHH-kutatás szerint a magyar felnőttek 88 százalékát érinti negatívan, ha nem internetezhet – s bár a kutatás nem tér ki a fiatalok arányára, de sejthető, hogy a rendszeresen netező gyerekek

* http://nmhh.hu/dokumentum/187704/lakossagi_internethasznalat_2016.pdf

közül is elég sokan rossz néven veszik, ha „elmegy a net”. Persze az online világ kapcsán nem csak az fontos, hogy mennyi időt töltünk benne, és hogyan éljük meg, amikor nem lehetünk online, hanem az is, hogy a virtuális világban szerzett élményeink pozitívak legyenek. Ennek pedig része a biztonság és az erőszaktól való védelem is.

Kiadványunk azoknak a szülőknek és felelős felnőtteknek készült, akik már feltették vagy hamarosan fel fogják tenni maguknak azt a kérdést: hogyan tehetem biztonságosabbá a gyerekek internet-használatát, és azoknak, akik azt remélik, hogy a digitális megoldások révén a lehetőségek világa és jobb élet várja őket és gyermekeiket.

Kiadványunk az optimistáknak és azoknak a szkeptikusoknak is szól, akikben a körülöttük lévő világ – az egészségügy, az oktatás, a bankszektor és

a technológia – jelentős és gyors ütemű változásai a tájékozatlanság vagy az „elveszettség” érzését keltik, és akik azon tűnődnek, honnan ered és hova tart mindez, és hogyan tudhatnának meg többet a változásokról.

Végül kiadványunk azoknak is szól, akik még sohasem csatlakoztak az internetre, de talán már hallottak a „világhálóról”, a mobiltelefonokról, a „csatlakozásról”, de fogalmuk sincs, honnan tudhatnának meg többet ezekről a dolgokról, vagy hol van ezek helye az életükben.

Ez a kiadvány egy párbeszéd kezdete.

Biztonságosabb internetezést, örömteli tanulást és a legjobbakat kívánva:

A TELENOR CSOPORT

Bevezetés az internet világába

Amikor megszületett az internet, mindannyian egy millió szállal egymáshoz kötődő globális közösség részévé váltunk – ez pedig ablakot nyitott számunkra az egész világra. Végérvényesen megváltozott az életünk.

Egyes országokban már 20 éve elérhető az internet, Magyarországon 1989-ben, a volt szocialista blokk országai közül elsőként jött létre internethálózati hálózat, majd 1996-ban indult valódi hódító útjára a ma ismert internet őse. Ma már közel hatmillió embernek van az országban internetelérése, és háromnegyedük napi szinten használja is.

Az egész világot átszövő hálózat rengeteg erőforrást kínál a kapcsolatteremtéshez. Számátlan dologra használhatjuk: iskolai házi feladatok elkészítésére, barátokkal való kapcsolattartásra, a generációk közötti szakadék áthidalására, receptek keresésére, kézműves árucikkek értékesítésére, szórakoztató tartalmak megtekintésére, vagy navigálásra, ha éppen eltévedtünk. Az interneten állást kereshetünk, iránymutatást kaphatunk bizonyos feladatok végrehajtásához, a jobb gazdálkodáshoz, a külföldi vásárláshoz, anyagot gyűjthetünk az iskolai dolgozatokhoz, közzé tehetjük gondolatainkat online fórumokon vagy blogokon, és rengeteg olyan dologról tájékozódhatunk, amiről korábban fogalmunk sem volt.

Az internet egyetlen gombnyomásra közelebb hozza a világot.

Mit jelent a gyerekeknek az internet?*

Minden szülő ismeri a kisgyerek ragaszkodásának első tárgyát, a pelust. Ez persze lehet más is, mint a kedvenc tej-baba-mama szagú pamutpelenka, amit még kimosni is titokban szabad csak, nehogy a gyerek hatalmas hisztit csapjon, ha nem találja. Lehet maci, egér, takaró, kispárna – bármi, amivel a baba vagy a már nagyobb gyerek elaltatja, vigasztalja magát, amibe kapaszkodhat, mert úgy nem érzi magát egyedül.

A digitális világban a pelusból már jócskán kinőtt nagyobb gyerekeknek is van ilyen kapaszkodója, vigasztalója, egy-pillanatra-nem-válok-meg-tőled tárgya: a telefonja. Egy 2015-ös nagy-britanniai felmérés szerint a 15 évesek naponta átlag 420-szor használják a telefonjukat, azaz a „telus”-t, amibe ha belebújik a gyerek, akkor nem érzi – vagy legalábbis senki nem gondolhatja róla –, hogy magányos vagy szomorú, vagy ami még rosszabb, hogy nincs is társasága, nincsenek barátai. Mert lehet, hogy az osztályban tényleg nincsenek, de ugye látható, hogy valamit pötyög a telefonon, tehát simán hihető, hogy valahol vannak ismerősei, barátai, akikkel valamit közösen csinál – legalább virtuálisan.

Megváltoztak a valódi (nem virtuális) társas kapcsolatok íratlan szabályai is. A szülők számára talán nehezen érthető, hogy a gyerekek miért nem megy

* A fejezethez forrásként használtuk: <https://yelon.hu/szuloznek/cikkek/662/telus>

oda egyszerűen valakihez beszélgetni, akivel egy iskolába vagy akár egy osztályba jár. Mit jelent az, hogy nem ismerősök, ha egyszer egy térben töltik az egész napot, sokszor egy asztalnál ebédelnek az iskolában?

Nem egyszerű a szülő helyzete: egyfelől szeretné a gyerekeit úgy nevelni, hogy magabiztos legyen, jól érezze magát a kortársaival, és a társai szeressék, elfogadják őt. Másfelől érthető, ha meg akarja óvni a gyerekeit attól, hogy az online kapcsolatok átvegyék a valódiak helyét. Ahhoz azonban, hogy a gyerek a kortárs csoportok tagja legyen és az is maradjon, fontos, hogy a szülők megértsék, mit jelentenek az online kapcsolatok a mai gyerekek világában – már egészen fiatal koruktól.

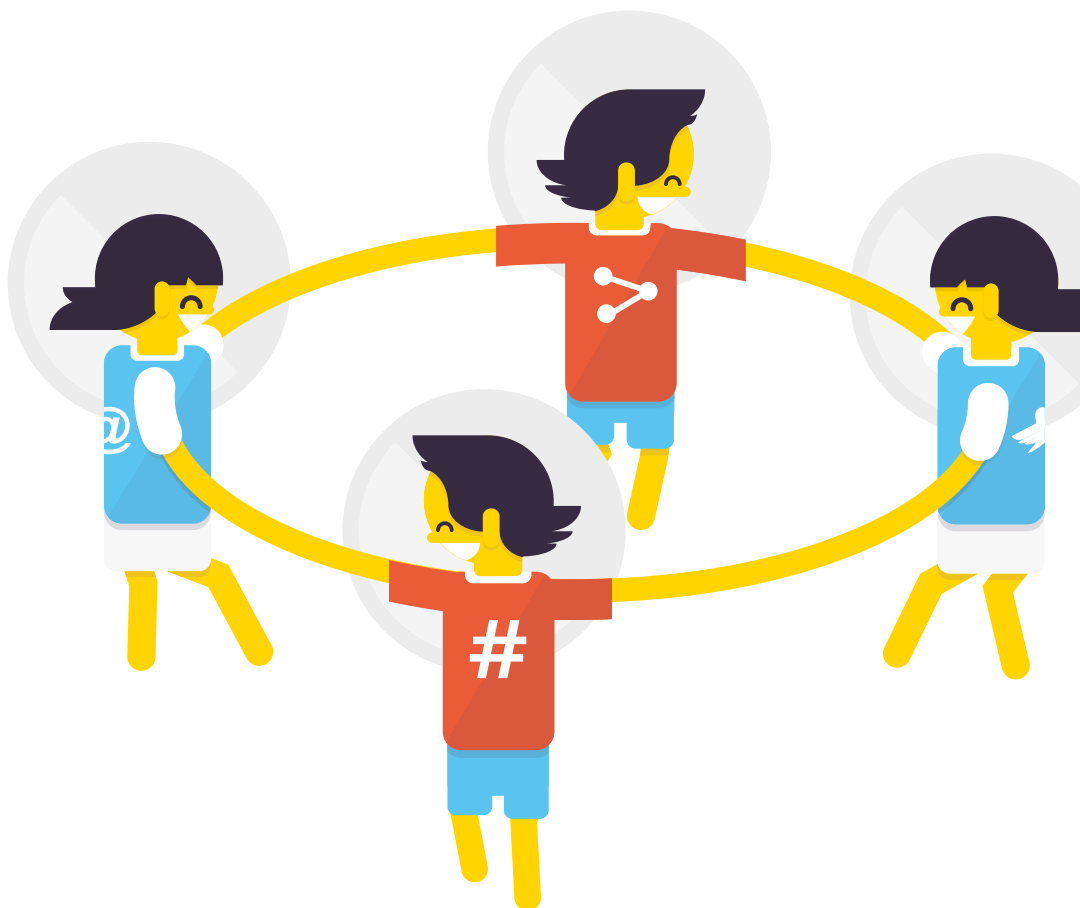
A digitális világban sok 3-4 éves gyerek kütyüt kap születésnapjára, karácsonyra, és a szülők nagyon büszkék rá, hogy hamarabb megtanulja használni azt, mint a felnőttek. Ugyanakkor kevésbé érzékelik, hogy milyen magányossá teheti a gyerekeket a kütyüről való mesehallgatás, a filmnézés, a világ online felfedezése egyedül. Nyilván nagyon hasznos, ha a gyerek olyan dolgokat is láthat, megismerhet, amit a közvetlen környezetében nehéz lenne élőben becserkészni, de a most felnövő gyerekek könnyen úgy járhatnak, mint az Andersen mesében a császárkisasszony, aki többre tart egy táncos dalokat nyekergő kereplőt, mint egy valódi énekes pacsirtát. Ha a kisgyereket a világgal való ismerkedésben főleg az okoseszközök segítik, és a szórakozásáról is többnyire a kütyük gondoskodnak, érthető, ha kis- vagy nagyobb kamaszként is ismerősebb, könnyebb számára a virtuális kapcsolat fenntartása, mert sokszor nehezen tudja dekódolni a társai valóságos jelzéseit.

A digitális kor gyermekei számára gyakori kérdés az, hogy ha csak online ismerősök valakivel, akkor hogyan menjenek oda hozzá, mit mondjanak neki. Konfrontálódni, vitatkozni soha nem egyszerű egy gyereknek, főleg a kortársaival. Jó esetben ennek módjait, technikáját is otthon, a szüleiivel, testvéreivel kialakuló konfliktusokban tanulja meg. De ha otthon

is a kütyü neveli, nem fogja tudni kezelni a konfliktusait – azt tanulja meg, hogy elég kilépni a virtuális térből: a kínosan alakuló online kapcsolatokban egy gombnyomással megszüntethető a vita.

Van olyan szülő, aki aggódik, hogy a gyereke életében túl nagy szerepet kapnak a virtuális kapcsolatok, és nincs alkalma, ideje eléggé begyakorolni azokat a viselkedési formákat, amelyeket gyerekkorban kell elsajátítania. Jogos az aggodalom, hiszen az online világ nem jó terep a nem virtuális társas viselkedés, készségek megtanulására. Mint minden másban, ebben is a szülő mutathat olyan példát, amelyet a gyerek követhet. Ha a családban az a szokás, hogy nem egyszerűen csak együtt vannak egy térben, hogy nemcsak beszélnek, hanem beszélgetnek is, játszanak, hogy fontos dolgokról együtt döntenek, akkor a gyerekek kialakul ezekre az igénye. Ha szabad otthon ellentmondani, ha a szülők olyan kérdésekről is beszélnek, amelyekben nem értenek egyet, akkor a gyerek azt tanulja meg, hogy van esély az egyet nem értekek tisztázására. Ha ebben nő fel, ezt várja el, akkor valószínű, hogy nem elégszik meg a virtuális kapcsolatokkal és a felszínes, néhány karakteres, egyszerűsítésre törekvő kommunikációval.

Szerencsésebb esetben a telefonját babráló gyerek a valódi barátaival, társaival éli a telefonos, online életét is. Megosztanak egymás között számukra fontos híreket, pletykákat; véleményt kérnek (azonnal); közösen kritizálnak valamit; kibeszélik a tanárt, a többi gyereket az iskolában; képet küldenek az ebédéről a menzán vagy éppen a hidegtől kipirosodott orrukról akár az éppen velük egy társaságban ácsorgóknak vagy a padszomszédjuknak is. Mert személyes kapcsolataik működésének a digitális eszközökkel megvalósuló kommunikáció szerves része. Ha a szülő szeretné, hogy a gyereke a valódi – nem csak a virtuális – világban is otthon legyen, akkor ezt a hagyományosnak számító módon lehet elérni. Egyrészt a szülő saját viselkedése mintaként szolgálhat, így hat a gyerekekre, másrészt a családban lehetőséget lehet teremteni a nem virtuális, valódi együttlétre és kapcsolatokra.

Nem muszáj demonstratív módon kütyümentes napokat, órákat kijelölni. De ha mondjuk a szülőnek az a természetes, hogy a közös étkezések közben ő maga sem veszi fel a telefonját, akkor ezt elvárhatja a gyerektől is. Ha a gyerek kiskorától megszokja, hogy az erdei kirándulásnak csak járulékos haszna és nem célja az, hogy meg lehet osztani az ott készült képeket a közösségi oldalakon, akkor jobban is élvezi az ilyen alkalmakat. Ha a családi összejövetel csodás hangulatát nemcsak a megosztható felvétel kedvéért hozzák össze, hanem érdeklik is egymást a rokonok, akkor az ilyen programokon a gyerek is nagyobb lelkesedéssel vesz részt. Nem valószínű,

hogy egy család vagy egy gyerek képes gátat vetni a megosztás általános kényszerének, de már az is jót tehet, ha egy-egy program, együttlét önmagáért történik, nem a közösségi térben megosztható képek kedvéért.

Ahhoz, hogy a telefon és minden más készülék megmaradjon annak, ami, fontos, hogy a szülő maga is eszközként használja azokat. A telefon és a többi kütyü nem békiszitter, nem mesemondó, nem unaloműző, nem nyugalomfenntartó, nem háziállat a túl sok macerával járó élő háziállat helyett. Eszköz, amit ha jól használ az ember, sok-sok előnyhöz juthat.

Hogyan használjuk jól az internetet?

1

Az internet használata tanulásra és információ keresésre

Az interneten szinte bármiről kereshetünk információt. Gyorsan hozzájuthatunk a keresett információkhoz, legyen szó a várható időjárásról vagy az élelmiszer-árakról; régi adatok között böngészhetünk, élő webkamerákon követhetjük a világ eseményeit, és fényképeket nézgethetünk álmaink úti céljairól. Csak be kell írunk egy szót vagy kifejezést a keresőablakba, és máris több oldalnyi információ jelenik meg a képernyőn az adott témáról.

A YouTube oktatóvideói segítségével akár egy új recept kipróbálását, vagy a papírrepülő hajtogatását is megtanulhatjuk. A Wikipédián pedig úgy kereshetünk, mint régen a nagylexikonban.

A Telenor Magyarország digitális oktatási programjának a honlapján (www.hipersuli.hu) tanulást és tanítást segítő oldalak gyűjteménye is elérhető a Hipersuli-tanárok ajánlásával.

Első alkalommal így érdemes hozzáfogni a kereséshez:

1. Ki kell választani egy keresőprogramot. (Google, Yahoo, Bing, stb.)
2. Be kell írni a keresőbe, hogy mi érdekel (például: Hány órát alszik a lajhár egy nap?), majd meg kell nyomni az Enter gombot.
3. A kiadott találatokat végignézve megkeressük azt a weboldalt, ami a legjobb választ adja a feltett kérdésünkre (odafigyelve arra, hogy a lista elején általában hirdetések vannak, tehát nem biztos, hogy rögtön az első találat lesz a legjobb).
4. Be lehet állítani, hogy csak magyar nyelvű oldalak legyenek a találatok között.

2

Az internet használata kapcsolattartásra

Az e-mail, a közösségi hálózatok, a chat, az online fórumok, stb. segítségével szorosabb kapcsolatokat ápolhatunk, mint eddig bármikor, és tartózkodási helyunktől függetlenül elérhetjük a Föld szinte bármely lakóját. Bangladesben és Mianmarban a tanárok már mobil osztálytermeken keresztül kapcsolódnak össze a vidéki falvakban élő diákokkal, az orvosok pedig videóchat segítségével kezelik távol élő betegeiket. Leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy az internet nagyszerű eszköz olyan közösségek összekapcsolására, amelyek egyébként csak korlátozott mértékben tudnák elérni egymást.

A gyerekeknek, fiataloknak ez teljesen természetes, de törekedni kell arra, hogy online kapcsolatok ne váljanak dominánssá, mert akkor a hús-vér találkozásokkor nehezebben tudnak a gyerekek mit kezdeni egymással.

A szülők ennek az egyensúlynak a megtalálásában úgy segíthetik a gyerekeket, hogy egészen kicsi koruktól kialakítják bennük az igényt a tényleges kapcsolatokra, és megtanítják azokban jól „közlekedni” a gyereket. Ez a később valódi és virtuális kapcsolataiban is segítségére lesz: jobban el tudja majd dönteni, hogy milyen szó vagy gesztus mit jelent, érzékenyebb lesz arra, hogy mi az, ami reálisan elhíhető és mi az, ami nem, mi számít bántásnak, amit vissza kell utasítania, vagy legalábbis nem muszáj elfogadnia, stb.

3

Az internet használata új lehetőségek teremtésére

Az internet egyik legnagyobb előnye, hogy aktív részesei, alakítói lehetünk szinte minden részének. Megoszthatjuk tudásunkat a Wikipédián, elmondhatjuk véleményünket a hírekhez kapcsolódva, de akár azt is befolyásolhatjuk, hogy mások mit vásároljanak meg, hova utazzanak vagy melyik éttermet válasszák. A ma ismert webáruházak lehetővé teszik, hogy használóik bejegyzésekben, kommentekben osszák meg egy-egy termékkel vagy szolgáltatással kapcsolatos tapasztalataikat.

Tehát nem csak a világ összes információját tudjuk egyetlen gombnyomással elérni, hanem ugyanilyen módon saját gondolatainkat is közkinccsé tehetjük. És mindezt az internetnek köszönhetjük.

4

Az internet használata szórakozásra

A tévé, a rádió, a játékok és az internet valaha külön dolgok voltak. Ma az internet valamennyit egyetlen közös forrásban fogja össze. Az internetes szórakozási lehetőségek között szerepel a YouTube és más videomegosztó szolgáltatások, míg a számítógépre, mobil eszközre teljes filmeket is le lehet tölteni (és itt persze elsősorban a letöltés jogszerű formáira gondolunk, és nem a „kalózkodásnak” nevezett, illegális letöltésekre és megosztásokra). Ma már a játékkonzolok, így az újabb Xbox és Playstation típusok is alkalmasak szórakoztató szolgáltatások használatára.

A megvásárolható játékokon kívül sok olyan internetes szórakozási lehetőség is van, ami csak úgy, magától felkínálkozik – például a netes böngészések alkalmával. Fontos, hogy a szülő tanítsa meg a gyereket arra, hogy milyen feltételekkel engedjen az ilyen hívásnak, mit ellenőrizzen, mielőtt valamire rákattintana. Itt nem csak arra kell gondolni, hogy pénzbe kerül-e a játék, vagy meg kell-e adni hozzá a személyes adatokat, hanem arra is, hogy a játék során kapcsolatba lehet-e kerülni más játékosokkal (tehát tulajdonképpen ismeretlenekkel), vagy a videokamera aktív-e a játék során, és így idegenek is láthatják-e a gyereket.

Miért kell beszélni az internetről?

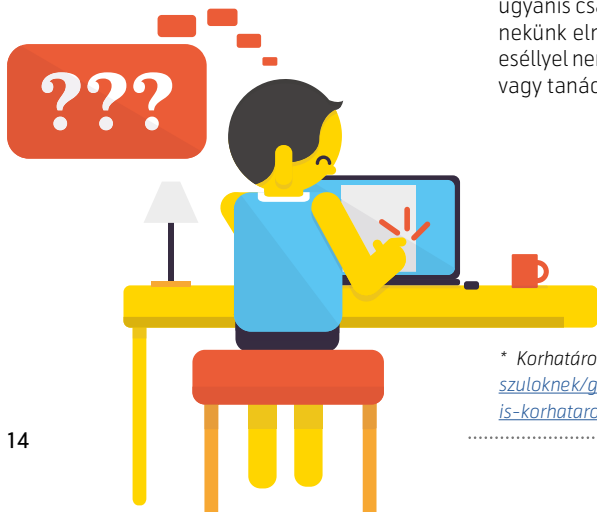
Mert a tudás hatalom

Tudjuk, hogy folyamatosan változó világunkban gyorsabban nőnek fel a gyerekek, mint régen. A netes hálózatok korában nem csak úgy kerülhetjük el a buktatókat, hogy mindig egy lépéssel az internet fejlődése előtt járunk, hanem úgy is, hogy a gyerekeink számára stabil érzelmi fejlődést biztosítunk, és olyan bizalmi kapcsolatot építünk ki és tartunk fenn, amire a gyerek támaszkodni tud az élet minden (virtuális és valódi) területén.

Ha tehát a technika iránt érzékeny szülőről van szó, vagy olyanról, aki maga is sok időt tölt online, adódik a lehetőség a digitális megoldások gyerekekkel közös megbeszélésére, megtanulására. Azok a felnőttek viszont, akik saját magukra inkább úgy tekintenek, mint „digitális dinoszauruszokra”, jó, ha a technikai felkészítésben segítséget kérnek másoktól, míg a gyerek stabil érzelmi és kommunikációs hátterének kialakításában (és így védelmében) természetesen ők is nagyon komoly szerepet tudnak vállalni.

Korhatár a neten

Az interneten és a mobilalkalmazásoknál is vannak korhatárok: a Facebook 13 éves kortól használható, ahogy a gyerekek által kedvelt legtöbb oldal, az Instagram, a Snapchat, a Whatsapp, a Youtube, a Pinterest, a Twitter, a Skype vagy a Google+ is.* Ha a szülő nem is tudja, hogy ezek a nevek milyen oldalakat vagy alkalmazásokat takarnak, annyit mindenképpen érdemes megjegyezni, hogy a korhatár kérdése felmerülhet a regisztrációhoz kötött felületeken. Ez két szempontból is izgalmas kihívás: ha a gyerek idejekorán, illetve ha titokban regisztrál. Az a szerencsésebb helyzet, ha a gyerek kikéri a szülő véleményét, engedélyt. Ilyenkor lehetőség van megbeszélni az esetleges kockázatokat, és hogy miért van egyáltalán életkori korlátozás adott oldalon (például a tartalmak jellege miatt). Fontos feladat, hogy elmondjuk a gyerekeknek, milyen kockázatok és veszélyek lehetnek az adott felületen – de ami talán még fontosabb, hogy elkerüljük a direkt tiltást. Ezzel ugyanis csak azt érezzük el, hogy a gyerek nem fogja nekünk elmondani, ha mégis regisztrált, és így jó eséllyel nem mer majd hozzánk fordulni segítségért vagy tanácsért, ha bajba került az oldalon.

* Korhatárokat összefoglaló ábra: <https://yelon.hu/szuloknek/galeria/444/tudjad-hogy-meg-a-facebook-is-korhataros>

Az idegenek jelentette veszély

Gyermekeink számára kockázatot jelent, ha idegekkel kerülnek kapcsolatba a közösségi médiában. Mivel nem létezik megbízható módszer annak megállapítására, hogy egy személy tényleg az-e, akinek a közösségi adatlapján kiadja magát, érdemes tudatosítanunk magunkban és gyermekeinkben is, hogy mikor válik egy online kapcsolat veszélyessé. Ennek egyik eszköze lehet, ha a szülő megmutatja a gyerekének, hogy mennyire könnyű létrehozni egy álprofi-t, vagy másnak kiadni magunkat a neten, mint akik valójában vagyunk.

Az interneten nem biztos, hogy mindenki az, akinek látszik*

Az internetben az az egyik legjobb dolog, hogy olyanokkal is lehet barátkozni, akik messze laknak tőlünk. De a virtuális valóság egyik fontos tulajdonsága, hogy viszonylag [könnyen alakítható](#), ezért beszélni kell a gyerekekkel arról, hogy ha valakit nem ismernek személyesen, sosem tudhatják biztosan, hogy az-e, akinek mondja magát. Egy neten megismert tizenkét éves lány simán lehet negyvenéves férfi, ezért fel kell készíteni a gyerekeket arra, hogyan ismerhetik fel az intő jeleket. Például ha újdonsült netes ismerőséről nem találhatóak közös képek a barátaival, osztálytársaival, vagy ha nincsenek baráti kommentek a képei alatt, esetleg ha alig pár ismerőse vagy követője van.

Szintén fontos beszélni a gyerekekkel arról, hogy ha valakivel [online ismerkedik meg](#), és azt veszi észre, hogy nagyon hamar próbát a bizalmába férközni, titkokat oszt meg vele, és a titkai felől érdeklődik, különlegesnek, fantasztikusnak mondja, pedig még alig beszélgettek, akkor nem árt [óvatosnak lenni](#). A gyerekekkel meg kell beszélni azt is, hogy

1. A privát profil a jó profil! Ő döntse el, pontosan ki láthatja a dolgait! (Ezt a beállításokban teheti meg.)
2. Facebookon csak azt igazolja vissza, akivel tényleg ismerősök, nem csak a netről ismerik egymást!
3. Az ismerősei listáját ne „adja ki a kezéből”, állítsa be, hogy ne legyen látható!

4. Minden közösségi oldal ad biztonsági tanácsokat, ezeket nemcsak elolvasni, megfogadni is érdemes, mert több millió balul elsült eset alapján alakították ki őket, így sok probléma elkerülhető használatukkal.

Ezeket a tanácsokat egyébként nem csak gyerekeknek érdemes szem előtt tartani. Gyakran felnőtt felhasználóknál is azt látjuk, hogy nem vigyáznak eléggé a biztonságukra, a személyes adataikra és arra, hogy ne szolgáltatassák ki magukat netes csalóknak azzal, hogy túl sokat osztanak meg, vagy mutatnak magukból.

Álhírek a neten**

Azt mindig is tudtuk, hogy „nem mind igaz, ami a neten van”, de arról csak az utóbbi időben lehet egyre többet olvasni, hogy az álhírek terjesztése (és azon keresztül az olvasók, internethasználók befolyásolása, manipulálása) komplett iparággá nőtte ki magát.

Ezért is fontos, hogy a jövő generációit megtanítsuk arra, milyen felelőssége van abban, hogy mit oszt meg a neten. Így például, hogy ha nincs meggyőződve egy hír valóságtartalmáról, inkább ne továbbítsa, így nem járul hozzá áloldalak és kamuhírek terjedéséhez. Minden nap száz új blog és hírportál jelenik meg a neten – némelyikük hiteles, míg mások például arról írnak, hogy a citrom gyógyítja a rákot. De hogyan tudja egy gyerek eldönteni, mi a kamu, és mi nem az? Pár egyszerű szabályt mondjunk el nekik:

1. Ha valami hihetetlennek tűnik, akkor az általában az is.
2. Ha valamit lájkolnod kell ahhoz, hogy meg lehessen nézni, az nem jelent jót.
3. Meg kell nézni a cikk szerzőjét! Ha nincs feltüntetve, az gyanús, még akkor is, ha ez a legnagyobb híroldalagnál is előfordul.
4. Ha korábban még sosem látott ismeretlen az oldal, ahol az adott tartalom megjelent, az nem jó jel.
5. Ha beírjuk a Google-ba az adott oldal nevét (például: mindenegyben blog), és nagyon kevés a találat, vagy csak az oldalra visszamutató linkek

* A fejezethez forrásul használtuk: <https://yelon.hu/cikkek/521/ha-valakivel-csak-a-netrol-ismeritek-egymas>

** A fejezethez forrásul használtuk: <https://yelon.hu/cikkek/507/mi-igaz-a-neten-es-mi-nem-az>

#@(!!&*

???

jönnek ki, és ha más, ismert portál sem hivatkozik rá, az általában kamuoldalra utal. Főleg, ha olyan cikkben szerepel, mint „a legnagyobb kamuoldalak idei listája”.

interneten. A képekkel visszaélhetnek, megváltoztathatják vagy kifogásolható (például pedofil) hálózatokon is közzé tehetik őket, ezért fontos, hogy még megosztás előtt gondolkodjunk.

Alapigazság: Ha valami kikerül az internetre, hihetetlenül nehéz onnan eltüntetni.*

A virtuális tér is valóság: ami online zajlik, az ugyanolyan felelősséggel jár, és ugyanúgy lehetnek következményei, mintha a fizikai térben történt volna. Rádásul az internet nem felejt: amit egyszer feltöltöttek, az fent van akkor is, ha törlik. Bár úgy tűnhet, hogy az online bejegyzések törölhetőek, mert a továbbiakban már nem látjuk őket, a közzétett információ valójában már feltöltődött az internetre. Ha valami kikerül az online világba, örökre ott is marad. Ha a pillanat hevében kirohanunk valami ellen, vagy meggondolatlanul bejegyzést teszünk közzé magunkról, amint épp valami nevetséges dolgot csinálunk egy buliban, a „visszavonás” vagy a „törlés” gomb használata valójában már nem sokat ér. A közzétett kép és szöveg felhasználható büntetőjogi bizonyítékként, kárt okozhat másoknak vagy akár saját magunknak is, hiszen a megosztott tartalom másodpercen belül elterjedhet az

Szexting (szexuális tartalmú felvétel készítése, elküldése)

A magyar törvények szerint 18 év alatti személyről készült szexuális tartalmú kép – ilyennek számít a félmeztelen kép is – vagy videó gyermekpornográf anyagnak számít, és nemcsak a megosztása, de a tárolása is bűncselekmény. Ha nincs még 18 éves, akkor a saját magáról készült meztelen kép is gyermekpornográfiának minősül, tehát bajba kerülhet az, akinek a készülékén megtalálják. Ha olyannak küldene magáról meztelen képet, aki ezt nem kérte tőle, akkor ezzel további bűncselekményt valósít meg: szexuális zaklatást. Ha a címzett még nincs 18 éves, akkor ez a szexuális zaklatás még súlyosabb büntetést eredményez.

Amikor valakibe szerelmesek vagyunk, természetesnek tekintjük, hogy megbízunk egymásban. De mondjuk el a gyerekeknek, hogy olyan felvételt senkivel, még a szerelmével se osszon meg magáról, ami alkalmas arra, hogy büntetőjogilag felelősségre vonják. Ez nem a bizalom hiányát jelenti. Emellett, bár ez szerelmes embernek ritkán hihető, a valóságban sokszor előfordul, hogy egy veszekedés vagy szakítás után az egyik fél nagyobb körben oszt meg ilyen felvételt a partneréről, mint azt eredetileg terveztek. A gyerekeknek tudniuk kell hogyan vigyázhatnak magukra és a partnerükre. A meztelen vagy szexuális

* A fejezethez forrásként használtuk: <https://yelon.hu/cikkek/686/nem-mindegy-mit-osztasz-meg>, <https://yelon.hu/szuloknek/cikkek/400/gyerekfotok-a-koezoessegi-mediaban>

tevékenység közben készült felvételekből ugyanis nagyon sok baj lehet.

Online zaklatás

A felnőttek a szexuális jellegű visszaélésektől féltik a legjobban a gyerekeiket, miközben a kutatások szerint annak esélye, hogy a gyermeket szavakkal, kirekesztéssel, vagy megalázó módon bántják a neten, tízszer nagyobb, mint a szexuális zaklatásé. A gyerekek nagy része ráadásul egyszerre elkövető és áldozat – tehát gyakran keverednek a szerepek, és igazi „adok-kapok” zajlik az online térben, ahol a kommentekben, chatelések során és a közösségi oldalakon a gyerekek nem igazán kímélik egymást.

Az online zaklatás megelőzéséhez az egyik legjobb eszközünk, ha a gyerekeket megtanítjuk arra, hogy ha megbántják, vagy ha ő bánt meg valakit, az a közösségi oldalakon ugyanúgy fáj, mint például a suliuvaron. Sőt, akár még jobban is, mert sokkal többben és sokkal tovább láthatják. Sosem szabad elfelejteni, hogy a chat, a hírfolyam, a megjelölés nem egy videojátékban történik, hanem igazi emberek fogják látni, akik másnap is emlékeznek rá. Mielőtt megnyomja a gyerek a küldés gombot, jó, ha felteszi magának a kérdést: létezik olyan helyzet, amikor megbánhatja, hogy leírta, amit leírt, vagy hogy elküldte a képet, a videót? Persze a net jó dolog, nem kell félni tőle, de ha ezt a három arany szabályt betartja a gyerek, akkor nagy baj nem lehet! Beszéljük meg a gyerekekkel, hogy:

1. Soha semmit ne adjon írásba, semmit ne küldjön el, amit nem szeretne, hogy egyszer az egész iskola lásson! Soha semmit ne továbbítson, ami visszaüthet! A legjobb barátjával is iszonyúan összeveszhet, a szerelmével is szakíthat, a dühös emberek pedig néha olyat tesznek, amit amúgy nem tennének. A bizalom jó dolog, de könnyen vissza lehet vele élni – beszéljük meg a gyerekekkel, hogy ne szolgáltassa ki magát!
2. Ha olyan tartalmat tölt fel, amiben rajta kívül más is szerepel, mindig kérdezze meg az összes szereplőt, hogy szeretné-e, ha posztolná az adott képet vagy videót! Egy gyerekről csak a szülő hozzájárulása után lehet nyilvánosan posztolni.
3. Módosult tudatállapotban lehetőleg soha ne tegyen ki semmit a netre: beszéljük meg a gye-

rekkel, hogy valószínűleg a józan, másnapi énje szerint már nem biztos, hogy annyira vicces lesz a poszt, vagy üzenet, és szinte biztos, hogy nem fogja megköszönni magának, amit tett.

Erőszak a neten

Az interneten az ártalmatlannak tűnő megjegyzések is zavarhatnak másokat. Annak átgondolása, hogyan „beszélünk”, vagy lépünk kapcsolatba másokkal az interneten, segíthet különbséget tenni az internetes zaklatás és a társadalmilag elfogadott online érintkezés között. A Telenor Hipersuli programja során készült [első hatásvizsgálat](#) eredményei nagyon érdekes tanulságokra hívták fel a figyelmet: míg a megkérdezett gyerekek 60 százaléka jelezte, hogy érte már a világhálón valamilyen negatív hatás, a gyerekek szüleinek csupán 50 százaléka tudott ilyen esetekről. A két szám közötti különbség azt mutatja, hogy hiába beszélget a szülő a gyermekkel, az nem mindent mesél el neki. A gyerekek több mint fele (58%) szokott együtt internetezni a szüleivel otthon, több mint 40 százaléku viszont felügyelet nélkül használja az internetet.

Ha szülőként mindig azt hangsúlyozzuk, hogy akkor is segítünk, ha a gyerek valami butaságot csinált, és nem a szidásra vagy büntetésre fogunk koncentrálni, akkor nagyobb eséllyel kér majd a gyerek segítséget rögtön az első ilyen alkalommal, és nem pedig csak akkor, amikor már késő. Az is fontos, hogy szülőként mindig kérdezzük meg a gyereket, hogy kér-e segítséget, vagy még meg tudja oldani egyedül helyzetet. Ahogyan azt is minden szülőnek el kell fogadnia, hogy nem avatkozhat be a gyerek tudta nélkül az ügyeibe. A gyereket is megilleti a magánélethez való jog, ezért a szülőnek úgy kell megtennie mindent annak érdekében, hogy a gyerek biztonságban legyen, hogy közben tiszteletben tartja a gyerek internetes jelszavait, fiókjait, profiljait. Ha nyomozni kezdünk a gyerek után, vagy titokban feltörjük az internetes oldalait, az olyan bizalmi válságot idézhet elő, amivel újfent azt kockáztatjuk, hogy a gyerek nem fog szólni nekünk, ha segítségre lenne szüksége.

Márpedig nagy az esélye annak, hogy előfordul olyan helyzet, amelyben a szülő vagy egy felelős felnőtt támogatására nagy szüksége van a gyerekeknek.

Az iskolás korú gyerekek egynegyede számolt be internetes zaklatásról, és a 13-15 éves gyermekek körében volt a leggyakoribb az ilyen események előfordulása. Az internetes megfélemlítés szintén gyakori – a gyermekek háromnegyede tapasztalt már ilyesmit. A felmérés definíciója szerint zaklatásnak minősül, ha valakit csúfolnak, bántó bejegyzéseket vagy kifogásolható fényképeket tesznek közzé róla. Hát nem aggasztó?

A gyerekek kétharmada úgy érzi, hogy NEM tekinthető zaklatásnak, ha valakinek kifogásolható SMS-eket, fényképeket küldenek, vagy valaki másnak adja ki magát. Az internetes zaklatók gyakran maguk sem ismerik fel tetteik következményeit, sem azt, hogy ők maguk zaklatóként lépnek fel.

De ennek nem feltétlenül kell így maradnia. Az USA-ban a Harvard School of Health felmérése 2011-ben kimutatta, hogy azokban az iskolákban, ahol programot indítottak a zaklatás megszüntetésére, sikerült annak mértékét a felére csökkenteni. Norvégiából eközben szintén biztató hírek érkeztek. A Telenor Norvégia és partnerei 2009-ben országos szintű programot indítottak az internetes zaklatás ellen. Az iskolák százait és diákok tízezreit elérő programban az internetes zaklatás megelőzésének módjáról tájékoztatták a gyerekeket, a tanárokat és a szülőket. Hogy azóta milyen eredményeket sikerült elérni? A részt vevő gyerekek háromnegyede úgy nyilatkozott, hogy most már tudja, mit kell tennie,

hogya ne legyen mobiltelefonos vagy internetes zaklatás áldozata.

Ez pedig jól mutatja, milyen eredményes lehet akár egy egyszerű beszélgetés a témáról – az iskolában vagy otthon!

Az internetes vásárlásokkal kapcsolatos visszaélések, személyes adatok eltulajdonítása

Ösztönösen is ráérezzük, ha valami túl szép ahhoz, hogy igaz legyen, de néha segítségre van szükségünk, hogy eligazodjunk az információk tömegében. Az értékesítők hihetetlen hatékonyan tudják meggyőzni a vevőiket, de néha nem egészen egyértelmű, hogy meg szabad-e vásárolni valamit a neten vagy sem.

Ha segítünk magunknak és gyermekeinknek felismerni a potenciálisan csaló online tevékenységet, elkerülhetjük, hogy magunk is áldozatok legyünk, pénzt dobjunk ki az ablakon, és bosszankodjunk. Ha gondosan ügyelünk rá, hol osztjuk meg a fényképeinket, címünket, hitelkártya- és bankszámla-adatainkat, megakadályozhatjuk a személyes adatainkkal való visszaélést.

Érdemes odafigyelni, és leellenőrizni a weboldalt, ha a gyerek az Instagramon, Facebookon vagy más közösségi oldalakon hirdetett terméket szeretné megvenni, mert gyakori, hogy hamis, megtévesztő oldalak hoznak létre, amelyek valójában nem működnek.

Először is tanítsuk meg a gyerekünknek, hogy bankok és pénzintézetek soha nem akarnak semmit e-mailben elintézni, tehát ha valaki így kér tőlük adatot, az jó eséllyel adathalászat céljából teszi (hogy hozzájusson a személyes vagy banki adatokhoz). Beszéljünk arról is a gyerekkel, hogy ismeretlentől érkező mailben szereplő linkre, űrlapra nem szabad rákattintani. Gyanú esetén gondosan el kell olvasni a weboldal linkjét, e-mail feladóját (gyakran csak egyetlen betű eltérés árulja el a hamis oldalt). A gyanús utalásokat mindig ellenőrizzük, és állítsunk be a bankban sms-értesítést, hogy követni tudjuk

a tranzakciókat. A böngészők egy része (Firefox, Chrome) figyelmeztet a hamis oldalakra.

Ezen kívül fontos azzal is tisztában lenni, hogy nem jó, ha engedjük az általunk használt böngészőnek, hogy megjegyezze a jelszavunkat. De a legjobb az, ha gyakran cseréljük a jelszavakat és ha nyilvános helyről nem használjuk a netbankot.

Vírusok és kártékony kódok

Ha nyitunk az internet felé, kitesszük magunkat a hackerek és a számítógépeinket, eszközeinket és fontos fájljainkat megfertőző vírusok és kártékony kódok támadásának. A vírusok általában ártalmatlan hivatkozásnak tűnnek. Ha megtanuljuk elkerülni őket, megőrizhetjük számítógépeink és eszközeink problémamentes működését.

Általában minden vírusirtónak van egy olyan alapcsomagja, ami ingyenesen letölthető.

Életkornak nem megfelelő tartalom*

Tudjuk, hogy minden gyerek kíváncsi. A kíváncsiság pedig nagyszerű dolog. De tudnunk kell, hogy az online tartalom, a felhasználó tartózkodási helyétől függően gyakran szabályozatlan. A korlátlan hozzáféréssel rendelkező gyerekek pedig könnyen ráakadhatnak felnőtteknek szóló tartalomra. Ezért fontos, hogy felvilágosítsuk őket arról, hogy mi az, amire rákattinthatnak, és mi az, amire nem. Érdemes elbeszélgetni velük az interneten, a játékokban, a közösségi médiában és a kapcsolódó alkalmazásokban elérhető, alkohol- és kábítószerfogyasztást népszerűsítő, vagy pornográf tartalmakról. Az életkornak nem megfelelő tartalmak persze veszélyesek, de ha a gyerek olyan viszonyban van a szüleiével, vagy más felnőtellel, hogy megbeszélheti,

* A fejezethez forrásul használtuk: <https://yelon.hu/szuloznek/cikkek/426/lehet-hogy-pornot-nez-a-gyerek>; <https://yelon.hu/szuloznek/cikkek/427/mit-tehetunk-ha-pornot-nez-a-gyerek>

kérdezhet, akkor nem feltétlenül árt neki a nem neki való tartalom. Lehet, hogy felzaklatja, de nem muszáj, hogy traumatizálja. Akkor igazán káros az ilyen tartalom, ha a gyerek egyedül marad vele és a hatásaival.

A szülők nagy része elsősorban a pornóra gondol, ha veszélyes tartalomról van szó, és persze meg van győződve arról, hogy az ő gyereke nem néz pornót. Sőt, a szülők nagy része arról is meg van győződve, hogy ha mégis belefutna a gyerek ilyen tartalomba, akkor azonnal elmenekülne a látványtól.

Aki látott már erősen szexuális tartalmú filmet, tudja, hogy nem olyan egyszerű a látottaktól elszakadni. Még ha elsőre meg is ijed a gyerek, és gyorsan kilép, a kíváncsiság, a szexuális izgalom vagy az az igény, hogy a sokkhatásról beszámoljon, és persze hogy olyasmit osszon meg a társaival, ami tiltva van, visszaviszi a látványhoz.

Magyar és nemzetközi felmérések egybehangzóan bizonyítják, hogy egyre korábban éri el a gyerekeket az online pornográf tartalom: a 10 év feletti gyerekek jelentős hányada látott már pornót, a 13-14 évesek pedig rendszeresen rá is keresnek ezekre az oldalakra.

Egy online biztonsággal foglalkozó amerikai cég 2015-ös felmérése szerint:

- A tinédzserek 71%-a eltitkolja a szülei előtt, hogy mit csinál online.
- Tízből kilenc fiú és hat lány látott már pornót 18 éves kora előtt.
- A fiúk első találkozása a pornóval átlagosan 12 éves kor körül történik.
- A 16 évesek 28%-a, a 17 éveseknek már 30%-a bukkant rá váratlanul online pornóra anélkül, hogy azt kereste volna.
- A 16 évesek 20%-a, a 17 évesek 30%-a kapott már szexting (az üzenetküldőről szexuálisan explicit) üzenetet.

A gyerekek egészséges fejlődéséért aggódó felnőttek többségének a büntetés kilátásba helyezése mellett a tartalmak szűrése jut először eszébe: úgy beállítani, illetve olyan alkalmazásokkal felszerelni a különböző készülékeket (a telefont is), hogy azokon ne jelenhessenek meg pornográf tartalmak. Bár léteznek ilyen szűrők, tökéletesen egyik sem véd, és persze a gyerek valaki más telefonján, gépén is nézhet ilyesmit.

Hatékonyabb, ha a szülő arra készíti fel a gyereket, hogy ha ilyen tartalomba ütközik, akkor azt a helyén tudja kezelni. Ehhez a legcélravezetőbb módszer, ha a gyerekekkel a születésétől fogva magától értetődő természetességgel beszél a testéről, arról, hogy hogyan rendelkezhet vele, milyen szabályok vonatkoznak az érintésre, miért van mindig joga nemet mondani.

A pornográf tartalmak azt a gyereket is összezavarhatják, akinek a testét, illetve szexualitását kellő tisztelettel és elfogadással kezelik, és aki maga is jól ismeri a szexualitásra vonatkozó szabályokat. De ha az ilyen kérdésekkel kapcsolatban otthon reális és elfogadó a légkör, akkor a gyerek fesztelenebben tud kérdezni, könnyebben tudja jelezni, ha valami szorongást kelt benne.

Arról is lehet beszélni a gyerekekkel, hogy miért nem valódiak ezek a filmek, hogy nem a reális szexuális kapcsolatokat mutatják be, csak kiragadják a szexualitást egy-egy kapcsolatból. Arról is beszélgethetünk a gyerekekkel – ha már belefutott ilyen tartalomba –, hogy hogyan, illetve másképp működik a test felnőtt- és gyerekkorban. Egy ilyen beszélgetésben el tudja mondani, hogy mi az, amit ijesztőnek talál, és ezekkel a dolgokkal kapcsolatban meg lehet nyugtatni. A legtöbb szülőnek az nem okoz gondot, sőt természetes, hogy ha a gyereke előtt alkoholt iszik vagy dohányzik, beszéljen arról vele, hogy az a gyerekeknek miért nem való. Hasonlóképpen lehet arról is beszélni, hogy igen, a szülőknek van egymással szexuális kapcsolata, ami felnőtt dolog, és csak rájuk tartozik, és igen, néha szoktak pornót nézni, ami felnőtteknek készült, és gyerekeknek vagy kamaszoknak ártalmas, mert összezavarja a szexualitáshoz való viszonyukat.

A felnőttek veszélyeztető internetes magatartása

Bár a biztonságos internethasználatkor elsősorban a gyerekek miatt aggódunk, érdemes végiggondolni a saját online aktivitásainkat, mobiltelefonhasználati szokásainkat, ahogyan azt is, hogy milyen felvételeket posztolhatunk ki egy gyerekről.

Gyakran a szülő, akinek a gyereke jogszerűen nem is „lehetne fenn” a közösségi média oldalain, olyan nyíltsággal és rendszerességgel posztol a gyerekeről, hogy már azelőtt egy masszív digitális lábnyomot hoz létre, mielőtt a gyerek elkezdené önálló „netes pályafutását”.

Minden gyereknek joga van véleményt nyilvánítani az őt érintő ügyekben (így arról is, hogy milyen képek, felvételek kerüljenek ki róluk az internetre), és nekünk szülőként az a feladatunk, hogy a gyereket (és a jogait) tiszteletben tartva neveljük őket. A gyerek véleményét (a jogszabályok szerint) életkorának és belátási képességének megfelelően kell figyelembe venni. Különösen nehéz a helyzet akkor, ha a gyerek olyan kicsi, hogy teljesen ránk van utalva, ha úgy tetszik, ki van szolgáltatva a mi döntéseinknek, tudatosságunknak, védelmünknek és gondoskodásunknak. Vannak szülők, akik emiatt úgy döntenek, hogy egyáltalán nem tesznek ki semmiféle képet a gyerekekről. Vannak, akik arra figyelnek oda, hogy a gyerek arca ne legyen látható, felismerhető a képeken.

Ha posztol is a szülő a gyerekeről, jó beállításokkal (például hogy csak az láthassa a képeket, aki tényleg a családhoz tartozik), tudatos megosztásokkal és a gyerek biztonságának szem előtt tartásával, később pedig a gyerek partnerként való kezelésével elég jó szülőként fogunk tudni működni a digitális világban is.

Jó tanácsok arról, mit fontoljunk meg, mielőtt gyerekről töltünk fel képet az internetre:

1. Nem posztolhatunk más gyerekeről készült képet.
2. A saját gyerekeinkről ne posztoljunk meztelen, a gyereket bántó, megalázó, őt kiszolgáltatott, sérülékeny helyzetben ábrázoló fotót.
3. Mielőtt kiteszünk egy fotót a gyerekeinkről a Facebookra, gondoljuk végig: pár év múlva, ha

a gyerek nagyobb lesz, és meglátja ezt a képet, vajon mit fog szólni hozzá?

4. Figyeljünk arra, hogy hogyan reagál a gyerek az ötletre, hogy megosztanánk róla egy képet, vagy történetet másokkal. A gyereknek joga van véleményt nyilvánítani a rá vonatkozó ügyekben – és ez bizony ilyen ügynek számít. (Azt nem is kell külön hozzátenni, hogy a gyerek véleményét aztán tiszteletben is kell tartani!)
5. Mindig tegyük fel magunknak posztolás előtt a kérdést: kiről is fog szólni ez a kép? Rólam vagy a gyerekről? Azt mutatja meg, hogy én milyen szülő vagyok, vagy a gyereket? Azt akarom, hogy minél több lájkot kapjon a bejegyzésem? Ha az egész inkább rólam szól, akkor nekem kellene rajta lenni, nem a gyerekek.
6. Lehet, hogy elég egy vicces, kedves történetet leírni (lehetőleg a gyerek neve nélkül). Nem is kell hozzá a kép.
7. Minden posztolás és a saját szokásaink a Facebookon, mintaként fognak szolgálni a saját gyerekeinknek. Nem leszünk hitelesek akkor, amikor megtiltjuk a gyerekeknek, hogy bulikon készült képeket töltsön fel, ha magunk is ezt tettük (tesszük).
8. Minden posztolást gondoljunk végig. Ha bizonytalanok vagyunk abban, hogy valamit kitegyünk-e, inkább aludjunk rá egyet, vagy kérdezzünk meg egy barátot (és persze a gyereket), szerinte rendben van-e a kép.
9. Sok gyerekfotó lakásban készül, és olyan részletek is lehetnek rajta, amelyek a rossz szándékú felhasználókat segíthetik abban, hogy többet megtudjanak például a lakásunk biztonságáról vagy szokásainkról. (Elég csak olyan posztokra gondolni: *„Minden délután kimegyünk a játszótérre. Csak a cica vigyáz a házra. Ugye milyen helyes Pistike és Mici cica együtt?”*)
10. Gondoljuk végig, hogy kivel szeretnénk megosztani a képet: a családdal, legjobb barátokkal, ismerősökkel? A gyerekről készült intim képek, portrék csak a családra tartoznak, alakítsunk ki számukra titkos csoportot, és a személyes felvételeket csak ott osszuk meg. Állítsuk be gondosan a fiókunkat – akár a posztokat is egyenként –, és legyünk mindig naprakészek az adatvédelmi lehetőségekről.

Melyek azok a népszerű internetes alkalmazások és webhelyek, amelyeket a szülőknek feltétlenül ismerniük kell?

Facebook

Az internet legnagyobb globális közösségi hálózata, amelynek felhasználói bejegyzéseket, képeket, hozzászólásokat tehetnek közzé, sőt egyes dolgokat online meg is vásárolhatnak. Amikor alig-alig van időnk egymásra, a Facebookon akkor is figyelemmel kísérhetjük, hogy kivel mi történik éppen. Küldhetünk kedves, biztató üzeneteket, beszélhetünk pár szót magánügyekről is. Különösen hasznossá teszi, hogy a világ bármely pontján kapcsolatba lehet lépni rajta keresztül az ismerősökkel. A szülőknek tudniuk kell, hogy a Facebook automatikusan zártkörű adatlapot hoz létre a 13 évnél fiatalabb felhasználók számára, ezért a nemkívánatos ismerősnek jelölések elkerülése érdekében fontos, hogy gyerekek valós adatokat adjanak meg az adatlap beállításakor.

A sértő képeket a Facebook felé lehet jelezni úgy, hogy rákattintunk a fotóra és a „visszajelzés küldése” menüpont alatt kiválasztjuk, hogy a fotó miért sértő vagy veszélyes. Bántó, sértő vagy veszélyes bejegyzéseket a Facebook „Bejelentés” menüpontja alatt lehet jelenteni a Facebook felé.

Ask.fm

Közösségi webhely, amelynek felhasználói megválaszolhatják ismerősök és idegenek kérdéseit. A kérdések köre az ártatlantól (például kedvenc popsztár, legújabb tinidivat) a megkérdőjelezhetőbb témáig (például életkor, hajszín, lakhely, személyes információk) terjed. Mivel az Ask.fm-en nem kell nevet megadni, a kérdések döntően olyan jellegűek, amelyeket az emberek többsége nem szívesen tesz fel (vagy válaszol meg) személyesen. Ezért, mivel bármilyen téma felmerülhet, előfordul, hogy a felhasználók zaklatással, kifogásolható viselkedéssel és túlságosan személyes kérdésekkel szembesülnek.

Instagram

Az Instagramon közzétett fényképek többsége szelfi – a felhasználót ábrázoló, saját maga, vagy ismerősei által készített kép. A felhasználó „követői” megtekinthetik, kedvelhetik a képet vagy a videót, és hozzá is szólhatnak. A hozzászólások nagyon sokimondóak és bántóak lehetnek, és a tinik időnként fürdőruháas, fehérneműs vagy akár ruhátlan fényképeket is közzétesznek magukról, mert az Instagram csak azt figyeli, hogy a mellbimbó ne látszódjon a képen.

Snapchat

A Snapchat 12 évesnél idősebb felhasználóknak szól. A Snapchat felhasználói által küldött fényképek és videók a megtekintésüket követő 10 másodpercen belül törlődnek, ezért népszerű az alkalmazás. A felhasználók úgy gondolják, hogy a képeiket nem lehet elmenteni, vagy tovább küldeni, de fontos tudni, hogy a Snapchat-képek nem tűnnek el teljesen a felhasználó eszközéről.

Tinder

A 17 év felettieknek szánt Tinder adatvédelmi szabályzata 13 évnél idősebb gyermekek számára is lehetővé teszi, hogy regisztráljanak, és felvegyék a kapcsolatot a közelükben tartózkodókkal. A randialkalmazásként ismert Tinder profilképei között is bőven akad nem gyerekeknek való. A fiatalabb felhasználók szüleinek tudniuk kell, hogy a Tinder földrajzi helymeghatározási és anonimitási jellemzői lehetővé teszik a zaklatásra (mert használatakor látszik, hogy hol van éppen a felhasználó).

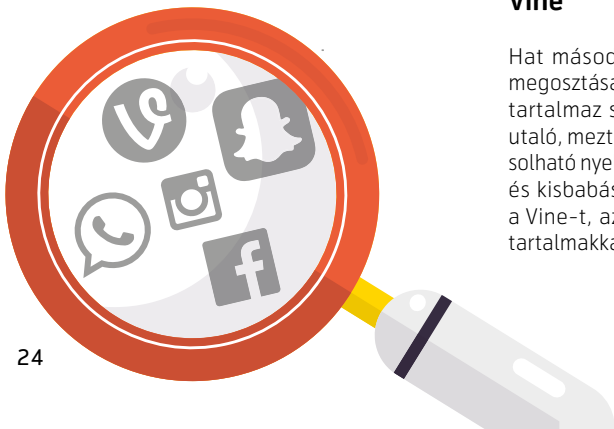
WhatsApp, Viber

Rendeltetésszerű használat esetén nagyon hasznos alkalmazások: lehetővé teszik a felhasználóknak, hogy azonnali üzeneteket küldjenek egymásnak és fényképeket osszanak meg.

Vine

Hat másodperces vagy annál rövidebb videók megosztására készült alkalmazás. A Vine gyakran tartalmaz szexuális tartalmú, drogfogyasztásra utaló, meztelenséget ábrázoló képeket és kifogásolható nyelvezetet, de ezzel együtt kiskutyás, cicás és kisbabás videókat is. Ha gyerekek használják a Vine-t, az ismerőseik határozzák meg, milyen tartalmakkal találkoznak.

A beszélgetés elindítása

A saját gyerekét mindenki maga ismeri a legjobban. Ülünk le, és beszéljük meg vele az internet előnyeit – a tanulástól a közösségi média használatán át a szórakozásig és az új lehetőségek megteremtéséig. Az a legjobb, ha a szülő és a gyerek együtt fedezik fel, hogy milyen módon szélesítheti az internet az ember látókörét. A beszélgetés keretében készíthetünk reális tervet arra nézve is, hogyan lehet helyes mederben tartani az internet használatát. A biztonságérzetet keltő, nyílt párbeszéd érdekében a szülőnek vagy más felelős felnőttnek a gyerekekkel kialakult kapcsolatához illő nyelvezetet kell használnia ilyenkor is.

Ha a gyerek már használja az internetet, meg lehet kérdezni tőle, hogy milyen webhelyeket és alkalmazásokat használ, ezek hogyan működnek, és volt-e velük bármilyen problémája (például jelölés idegenektől, zaklatás). Tudassuk vele, hogy ha valaki kényelmetlen érzést vált ki benne, bántó vagy sértő dolgokat mond neki vagy róla az interneten, nyugodtan elmondhatja, nem kap leszidást érte. Fontos, hogy meg merje osztani egy felelős felnőttel a negatív online tapasztalatokat, és tudja, hogy mindenképpen számíthat a segítségére. Azok a gyerekek, akik úgy érzik, hogy nincs körülöttük olyan felnőtt, akiben megbíznának, gyerekeknek szóló segélyvonalakon is kérhetnek segítséget. Magyarországon ilyet kínál a kek-vonal.hu és a yelon.hu.

Ismerkedés az internetes etikettel

Ahogy a helyi közösségben is vannak társasági szabályok, az interneten is érvényesek bizonyos viselkedési normák. A legfontosabb dolog, hogy mindig feltegyük magunknak a kérdést: „Tényleg meg akarom ezt osztani?“, „Nem lesz ez a bejegyzés sértő vagy bántó valaki számára?“. A felelős közösségi viselkedés része, hogy rászánjunk 10-30 másodpercet annak átgondolására, hogy mit is osztunk meg online, és milyen visszhangot vált ki a bejegyzésünk.

Alapszabály, hogy ha a bejegyzés nem olyasmiról szól, amit a családdal megosztanánk, akkor valószínűleg az interneten sem célszerű közzétenni.

Fektessünk le szabályokat, de legyünk tudatában, hogy nem tudjuk folyamatosan követni a gyermek tevékenységét az interneten

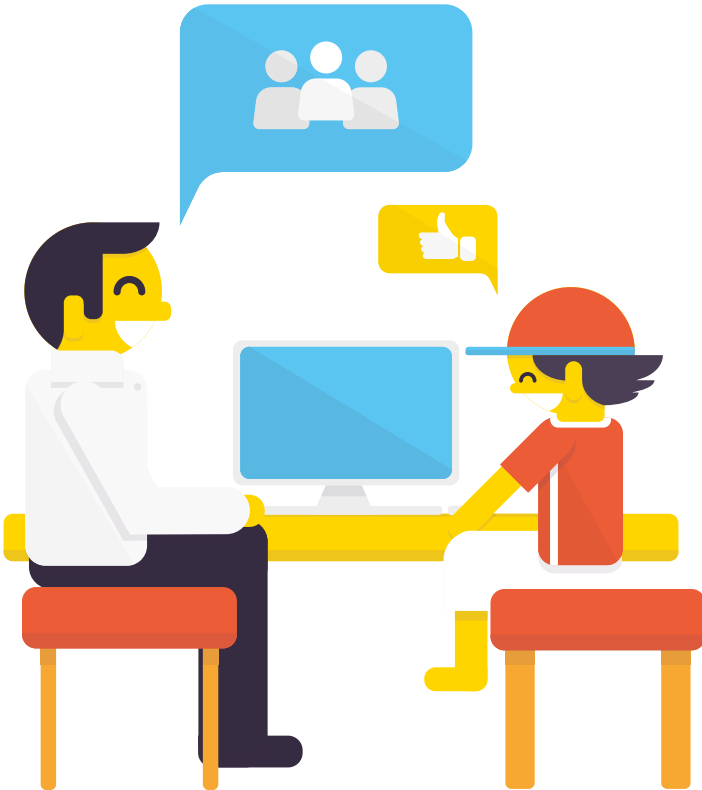
Alkossunk általános szabályokat a gyerek biztonsága és felelős internethasználata érdekében. Beszéljük meg vele például, hogy szóljon, mielőtt bármilyen alkalmazást letöltene a mobil eszközére. Ha gyerek közösségimédia-platformhoz csatlakozik, válasszuk ki együtt adatlapja biztonsági beállításait, hogy számunkra is megnyugtatóak legyenek.

Figyelmeztessük a gyereket, hogy senkivel ne ossza meg jelszavát

A tilalom a legjobb barátokra és barátnőkre is vonatkozik. A jelszómegosztás veszélyes a felhasználó online identitására, ezért tanácsos kizárólag személyes használatra fenntartani a jelszavakat.

Életkori korlátozás beállítása a gyermek okostelefonján, laptopján, táblagépén és asztali gépén

A szülők általában beállíthatnak életkori korlátozást gyermekük okostelefonján, laptopján, táblagépén és asztali gépén, amivel megakadályozhatják bizonyos alkalmazások és programok letöltését vagy megvásárlását. Mivel a szoftver- és hardverfrissítés ma már villámgyorsan végrehajtható művelet, és a hordható technológiák használata is terjed, a gyermekek számára biztonságos környezet kialakításához a szülőknek érdemes elolvasniuk a használati útmutatót arról, hogyan működik egy-egy új megoldás.

Néhány fontos kérdés az internettel kapcsolatban, amit érdemes feltenni a gyerekeknek

Közvetésünk egy hasznos kérdéslistát az interneten már aktív gyermekek használati szokásainak feltérképezésére*, de fontosnak tartjuk kiemelni, hogy ezeket a kérdéseket egy beszélgetés keretében (és ne „kihallgatászerűen”) tegyék fel a gyerekeknek. A beszélgetés azt is jelenti, hogy a felnőtt is megosztja a saját válaszát, meghallgatja és elfogadja, ha a gyerek nem lelkesedik mondjuk a szülő kedvenc mobilalkalmazása vagy netes játéka iránt.

1

Általános technológiahasználat

1. Melyik a kedvenc webhelyed?
2. Milyen oldalak népszerűek mostanában a barátaid körében?
3. Kerültél már kapcsolatba az interneten ismeretlenekkel? Ha igen, mit akartak tőled? Mit csináltál? Hogyan reagáltál?
4. Kaptál már olyan szöveges üzenetet valakitől, ami kiborított? Hogyan reagáltál?
5. Hogyan véded meg a biztonságodat az interneten?
6. Aggódsz amiatt, hogy valaki olyasmit ír rólad az interneten, ami nem igaz, és ezt mások is elolvashatják és elhiszik?
7. Szoktál olyanokkal beszélgetni online, akikkel nem egy iskolába jársz?

2

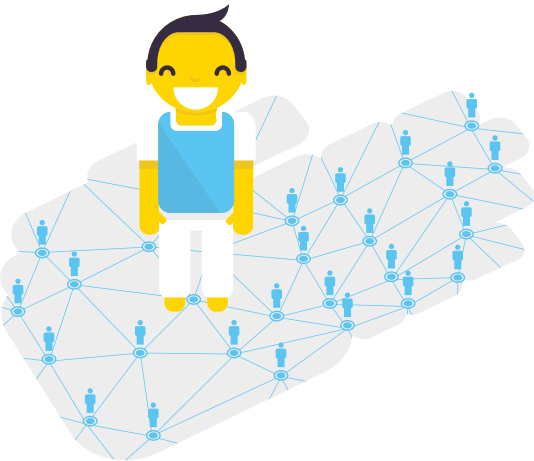
Internetes zaklatás

1. Szoktál vitatkozni az Instagramon, a Facebookon, a Twitteren vagy más közösségi webhelyen? Ha igen, miért?
2. Előfordult már, hogy törődnöd kellett az oldaladról egy másvalaki által írt bejegyzést vagy hozzászólást?
3. Gyakori a bántó beszólás az interneten?
4. Szerinted az iskolában komolyan veszik az internetes zaklatást?
5. Előfordult már, hogy internetes fenyegetés miatt kellett szólnod egy tanárnak, vagy valaki másnak az iskolában? Ha igen, tettek valamit? Volt eredménye?
6. Van lehetőség az iskolában a zaklatás és az internetes zaklatás név nélküli jelentésére?
7. Szerinted számíthatnál a barátaid segítségére, ha elmondanád nekik, hogy zaklatnak az interneten?
8. Előfordul, hogy beszóltak neked egy online játék közben?
9. Megtörtént már, hogy azért kellett kilépned egy online játékból, mert valaki nem hagyott békén?
10. Előfordult már, hogy pletykák kezdtek terjedni rólad az iskolában egy online bejegyzés vagy hozzászólás miatt?
11. Kiderült, hogy kitől eredt a pletyka? Mit csináltál, amikor megtudtad?
12. Előfordult, hogy azért tiltottál le valakit az interneten, mert fenyegetve érezted magad? Ha volt már ilyen, sikerült leállítani?

* Forrás: Sameer Hinduja, Ph.D. and Justin W. Patchin, Ph.D., 'Cyberbullying Prevention: Questions Parents Should Ask Their Children About Technology', (Hogyan akadályozzuk meg az internetes zaklatást: milyen kérdéseket tegyenek fel a szülők gyermekeiknek a technológiáról, 2013. augusztus)

Szexting

1. Szoktál szöveges üzenethez képeket csatolni? Szoktál képeket kapni?
2. Sok képet készítenek az iskolatársaid mobiltelefonjuk kamerájával? Mire használják őket?
3. Szoktál beszélgetni a barátaiddal Skype-on vagy FaceTime-on?
4. Használod a Snapchatet? El tudod mondani nekem, hogyan működik? Szerinted teljesen törlődnek a képek?
5. Előfordult, hogy egy ismerősöd bántó, illetlen dolgot tett vagy mondott a Skype-on vagy a Snapchaten?
6. Tudod mi az a szexting? Beszélte valaki felnőttszereplő az iskolában a szextingről?
7. Előfordult, hogy egy idegen nyíltan szexuális tartalmú üzenetet küldött neked? Mit csináltál az üzenettel?
8. Előfordult, hogy egy ismerősöd nyíltan szexuális tartalmú vagy sértő képeket vagy üzenetet küldött neked?
9. Tudod milyen következményekkel járhat, ha meztelen vagy kihívó képet küldesz valakinek?

A közösségi hálózatok biztonságos használata

1. Melyik közösségi weboldalt használod a leggyakrabban? Hány ismerősöd vagy követőd van?
2. Milyen emberekkel kommunikálsz az Instagramon és a Facebookon? Csak olyan emberekkel lépsz kapcsolatba, akiket ismersz? Vagy a világ minden tájáról vannak ismerőseid?
3. Gyakran jelölnek ismerősnek vagy szeretnének követni idegeneket? Ha igen, mit csinálsz ilyenkor?
4. Fent vagy a Twitteren? Mire használod? Kiket követsz, és kik követnek téged?
5. Tudod, hogyan lehet alkalmazni az Instagram, a Snapchat vagy a Facebook adatvédelmi beállításait?
6. Úgy állítottad be őket, hogy csak a visszaigazolt ismerőseid lássák a bejegyzéseidet? Hol tudod ellenőrizni, hogy ki látja az adataidat?
7. Milyen személyes adatokat adsz meg magadról? Meg szoktad adni a teljes nevedet? Életkorodat? Iskoládát? Telefonszámodat? Hogy hol vagy éppen?
8. Előfordult már, hogy kiakadtál amiatt, hogy megjelöltek egy képen?
9. Tudod, hogyan módosíthatod adatvédelmi beállításaidat úgy, hogy ha valaki meg akar jelölni egy bejegyzésben vagy fényképen, csak a jóváhagyásoddal tehesse?
10. Tudod, hogyan szüntetheted meg a megjelölésedet mások képein?
11. Van olyan érzésed, hogy a közösségi webhelyeken le tudod vezetni a benned lévő feszültséget? Az ismerőseid is így vannak a közösségi médiával? Hozzá szoktak szólni mások a bejegyzéseidhez? Mit szoktak mondani?
12. Milyen videókat szoktál nézni a YouTube-on? Közzétenni is szoktál videókat?
13. Tettél már bejelentést a YouTube-on látott kifogásolható tartalmú videókról? Más webhelyen jelentettél már ilyesmit?
14. Ismeri valaki más a jelszavadat vagy bejelentkezési kódodat bármilyen webhelyre vagy közösségi média-alkalmazásba? Mi a helyzet a számítógéped és a mobiltelefonod jelszavaival, kódjaival?

Valós életből vett történetek gyermekről és az internetről

Ha elgondolkodtál már azon, hol a te családod helye az internetes univerzumban, íme néhány lehetséges válasz. Az alábbiakban családok és fiatalok mesélnek személyes tapasztalataikról, és arról, hogyan bizonyult hasznos eszköznek az internet az életükben, miként segített nekik legyőzni bizonyos kihívásokat, és milyen tanulságokra tettek szert az online környezetben.

U.M. 43 éves szabadúszó belsőépítész, két tizenéves gyermek (13 és 19 évesek) édesanyja. Gyermekei maximum napi négy órát töltenek az interneten, hétvégén többet. Úgy gondolja, hogy „az internet nagyszerű módja annak, hogy az ember lépést tartson a világ eseményeivel, anyagot gyűjtsön az iskolai feladatokhoz és kommunikáljon a barátaival”. Ennek megfelelően a család munkára, háttérismertetek gyűjtésére és közösségi kapcsolattartásra használja az internetet.

Elmondása szerint az internetes trendek közül a Facebook-események vannak a legnagyobb hatással gyermekei életére. U.M. ugyanakkor tisztában van vele, hogy „az interneten bárki nagyon könnyen létrehozhat egy teljesen új, hamis személyazonosságot a közösségi webhelyeken megadott adatok alapján”. Vele együtt világszerte rengeteg szülő aggódik amiatt, hogyan védhetné meg gyermekét az online ragadozókkal és zaklatókkal szemben. Tájékozott szülőként U.M. a gyermekeivel folytatott nyílt kommunikáció és a Facebook-kapcsolataikra vonatkozó őszinte párbeszéd útján védi családjá

online biztonságát. Az idegenekkel való online kapcsolatfelvétel veszélyei mellett arra is felhívja gyermekei figyelmét, hogy a lehető legkevesebb személyes adatot adják meg a Facebook-adatlapjuk nyilvános részén.

Az alábbiakban ismertetjük, mit tesz a Facebook annak érdekében, hogy segítsen U.M.-nek és a hozzá hasonló szülőknek megvédeni gyermekeiket az interneten: A Facebook automatikusan zártkörű adatlapot hoz létre a 13 évnél fiatalabb gyermekek esetében. Ezek az adatlapokon az idegenek nem, csak a visszaigazolt ismerősök láthatják a személyes adatokat. Bármely Facebook-felhasználó „zártkörűvé” változtathatja fiókja beállítását, és ezzel az összes hivatkozást, megjegyzést, profilképet és az ismerősök listáját is hozzáférhetetlenné teheti idegenek számára. A szülők emellett arra is megkérhetik gyermekeiket, hogy legyenek óvatosak az ismerősnek jelölések elfogadásával a Facebookon, hiszen lehet, hogy nem mindenki „ismerős”, aki ezt állítja magáról.

N.B. 45 éves, egy 9 és egy 12 éves fiú édesapja. A család három mobiltelefonnal és négy tablettel rendelkezik, ezért tagjai „minden lehetséges alkalommal, egész nap” használják az internetet. A családfő szerint az internethasználat fő célja „az ismeretszerzés és a játék”. N.B. fiai sokat játszanak olyan népszerű online játékokkal, mint a FIFA15 és a Minecraft, és otthon legszívesebben táblagépen interneteznek.

A család internetes biztonsága szempontjából elmondása szerint a játékosok körében gyakran előforduló „adatlopást és számlázási csalást” tartja a legnagyobb veszélynek. Mivel a fiúk főként otthon interneteznek, apjuk követni tudja használati szokásaikat, de folyamatosan azért ő sem tartózkodik otthon.

N.B. úgy véli, hogy a szülőknek meg kell tanítaniuk a gyermekeiket arra, hova NEM szabad kattintaniuk. Sok játéknál a felbukkanó hirdetések és a feltöltési rendszerek csábító ajánlatokkal bombázzák a fiatal

felhasználókat, gyakran látszólag „biztonságos” és „cuki” képeken keresztül. Ha sikerül elérni, hogy a gyerekek ne kattintsanak ezekre szülői engedély nélkül, kisebb a támadások és a csalás kockázata. Sok eszköz, alkalmazás és program esetében vannak olyan beállítások, amelyekkel megakadályozható, hogy a felhasználók csaló szándékú bannerekre vagy hirdetésekre kattintsanak. A személyazonosságlopás megakadályozása érdekében a szülőknek érdemes elolvasniuk a használati útmutatókat, és megismerkedniük a gyermekeik által használt játékokkal.

S.J. 44 éves pénzügyi szakember, két tinédzser édesapja. Lánya, S. 16 éves, fia, Sz. pedig 14 éves. Mindketten az ezredfordulón született nemzedék tagjai, akik már nagyon fiatal korban találkoztak a digitális világgal. S.J.- éknál négy mobil eszköz van a háztartásban, és a család folyamatosan fenn van az interneten. A használat jellege változó – online fizetés, jegyvásárlás, iskolai feladatok, online vásárlás, játékok, közösségi média. Napi tevékenységüknek nincs olyan aspektusa, amit ne érintene valamilyen szempontból az internet. A gyerekek kedvenc játéka a Pacman, a Candy Crush, az Angry Birds, a Temple Run és a Subway Surfer.

A családban a forgalom nagyobb része olyan alkalmazásokhoz kötődik, mint a Facebook, a Whatsapp, a Youtube, az Instagram és az ask.fm.

S.J. az adathalász e-maileket, a rágalmozó üzeneteket és a vírusokat tartja a legnagyobb veszélynek

családjára nézve. Ezek különösen a gyermekeket fenyegetik, akik okostelefonon, játékkonzolon és táblagépen keresztül csatlakoznak, és napi 2-3 órát töltenek az interneten. S.J. részt vett egy gyermekei iskolájában tartott internetes biztonsági workshopon, és folyamatosan tájékozódik az új kockázatokról és fenyegetésekről.

Tinédzserek édesapjaként különösen óvatosan keresi az egyensúlyt a gyermekei elengedése és biztonságuk megőrzése között. Fontosnak tartja, hogy tudatosítsa gyermekeiben az idegekkel való online ismerkedés veszélyeit, és felkészítse őket az internet helyes használatára. Szeretné megóvni őket az internetes zaklatástól és a szexuális ragadozóktól. Úgy gondolja, hogy gyermekeinek felnőtt felügyelet mellett kellene internetezniük, neki pedig útmutatással kell szolgálnia számukra a megfontolt internetezéshez.

A.M. és M.H. A.M. nemrég végzett az orvosi egyetemen, a vele egykorú M.H. pedig szoftverfejlesztőként épp azon dolgozik, hogy minél több gyermek számára tudják biztosítani az online oktatás lehetőségét.

M.H. elmondása szerint „Az internethasználat terén teljesen tapasztalatlan embereknek azt mondanám, hogy az internet olyan dolog, amely a világon mindenkiel és mindennel összekapcsolja őket. Elmondanám, hogy az interneten úgy tudunk ismereteket szerezni, hogy kérdezzünk, ahelyett, hogy csak passzívan befogadnánk a tévé vagy a rádió által sugárzott tartalmat. Azt is elmondanám nekik, hogy ha telefonnal vagy számítógéppel csatlakoznak az internetre, nem csak hallhatják, hanem láthatják is a tőlük távol élő gyermekeiket és rokonaikat. Ami igazán nagyszerű dolog, ha belegondol az ember.”

A.M. szerint az internet nagyon megváltozott azóta, hogy alig néhány évvel ezelőtt ő maga először lépett be az online világba. A legnyilvánvalóbb különbség, hogy a mobiltelefonok és a vezeték nélküli internet elterjedésével ma már bárholnán csatlakozni lehet, és az ember bárkinek kiadhatja magát az interneten. A közösségi médiában hamis adatlapok mögé rejtőzhet, és betekinthez mások életébe. Hamis információkat terjeszthet, és maga is rágalmazás áldozatává válhat. Elmesél egy tanulságos történetet, ami falvakban végzett betegségmegelőzési munkája során esett meg vele. „A falvak lakói egyszer csak nem engedték, hogy beadjuk nekik a védőoltást, mert azt olvasták a közösségi médiában, hogy méreg van benne, és

megöli őket” – emlékszik vissza A.M. „Persze ez egyáltalán nem igaz. És ez csupán egyetlen példa, a jéghegy csúcsa.”

A.M. figyelmeztet rá, hogy nem szabad mindent elhinni az interneten, és az olyan felhasználók szavának sem kell hitelt adni, akikkel online chatel az ember, de a valós életben nem ismeri őket. Az internet nagyszerű dolgokra használható, és az esetek többségében ilyenekre is használják. A.M. részt vett a [Telenor Youth Forum](#) programjában, és egy olyan pályázattal jutott ki Oslóba, amelynek alapötlete internetezés közben merült fel benne. Az internet nélkül nem lett volna erre lehetősége. Szerinte az ilyen dolgok gyakrabban előfordulnak az emberrel, mint gondolná.

A.M. és M.H. egyetértenek abban, hogy a szülőknek és a nevelőknek is aktívan figyelemmel kell kísérniük a gyerekek internethasználatát. Egyes szülők tájékozatlanságból úgy gondolják, hogy semmilyen lényeges dolog nem történhet a gyermekükkel az interneten – sem jó, sem rossz. Nagyon fontos, hogy a szülők érdeklődők legyenek, bátorítsák gyermekeiket, de maguk is tájékozódjanak az internet napos és sötét oldaláról. Lényeges, hogy a gyerekek merjék elmondani szüleiknek, ha nem nekik való tartalommal találkoznak az interneten. M.H. és A.M. egyetértenek abban is, hogy ha a szülőknek sikerül pozitív módon terelgetniük gyermekeiket az internet használatában, az internetezés több előnnyel járhat számukra, mint gondolnák.

Hogyan tájékozódhatunk tovább a biztonságos internetezés gyakorlatáról?

Az internet gyorsan változó világában nincsen egyetlen olyan információforrás, amely segít lépést tartani gyermekeink használati szokásaival. Azt azonban megtehetjük, hogy folyamatosan és nyíltan kommunikálunk gyermekeinkkel, hogy mindig bátran beszéljenek velünk, és szóljanak, ha kellemetlenség éri őket.

A gyerekek okostelefonjára telepíthető a Telenor Magyarország és a UNICEF közös fejlesztésű alkalmazása, a [HelpAPP](#) is. Ebben a gyerekek nem csak ismertetőt találhatnak arról, hogy kihez fordulhatnak, ha zaklatják őket, de egy gombnyomással segítséget is kérhetnek az alkalmazásból, akár szüleiket, akár egy segélyvonalat vagy a rendőrséget akarják elérni.

Végkövetkeztetés

Az internet a kezdő felhasználók és kisgyerekek milliói számára a tudás és az információk valódi kincsébányájára nyit kaput. Ugyanakkor az online adatlopás, csalás, zaklatás, visszaélések és vírusok veszélyeinek is kiteszi őket. Valamennyien felelősek vagyunk azért, hogy gyermekeink ne csupán az internet hozzáféréshez szükséges eszközökkel rendelkezzenek, hanem kellően fel legyenek vértelve azzal a tudással, amelynek birtokában biztonságosan szerezhetnek új ismereteket és kommunikálhatnak az interneten.

Lehet, hogy ez sokunknak bonyolult feladat, hiszen a gyerekek többsége manapság mobiltelefonon keresztül internetezik, amit sokkal nehezebb folyamatosan felügyelni és figyelni. De gyermekeink online biztonságát a közös beszélgetések és a kölcsönös bizalom alapozzák meg. Így szerzik meg a mindennapi életben és az online világban szükséges készségeket és védettséget. Az eddigiek mellett most szeretnénk még javasolni néhány megfontolásra érdemes, egyszerű szabályt.

A gyermekek internethasználati idejének korlátozása

Adjunk a gyerekeknek meghatározott szabad internetezési időt a chatelésre, játékra és a közösségi webhelyek használatára, de annak lejárta után korlátozhatjuk a számítógép- és mobiltelefonhasználatot a házi feladat elkészítésére és más produktív tevékenységekre.

Közös beszélgetés és tanulás

Kezdeményezzünk beszélgetést a technológiai témákról, melynek keretében a gyerek és a felnőtt egyaránt kérdezhet. Folytassunk nyílt, pozitív hangvételű kommunikációt, törekedjünk a bizalomra. Fontos, hogy a gyermek tudja, van körülötte egy olyan felnőtt, akivel bármikor beszélhet – akár jó, akár rossz dolgokról, például ha hibát követett el az interneten, vagy nem neki való webhelyet keresett fel. Fontos, hogy ne kapjon büntetést, ha hibázik, mert csak így fog a következő alkalommal is beszámolni róla.

Internetes élmények megosztása, közeli kapcsolat

Kérjük meg a gyermeket, hogy mutassa meg a kedvenc webhelyét és egyéb internetes szolgáltatásait, és próbáljunk meg naprakészek lenni azzal kapcsolatban, milyen online fiókokkal rendelkezik. Ne engedjük meg neki, hogy bárkivel megossza a jelszavát. Szülőként próbáljuk az otthonunk központi részén kialakítani az internetezésre alkalmas helyet, hogy a gyerek legalább a közelünkben legyen az internet használata közben.

És hogy mi mindebből a legfontosabb tanulság? Állítsunk fel szabályokat, kommunikáljunk nyíltan a gyermekekkel, és vitassuk meg együtt az internetes tartalmakat. A biztonság megteremtéséhez fontos megszabni bizonyos irányelveket, és folytassunk beszélgetéseket az internetes viselkedésről. Ha egy gyerek szívesen beszélget velünk, nagyobb valószínűséggel mondja el azt is, ha valamilyen problémával szembesül – például zaklatják, kifogásolható webhelyen járt vagy gyanús személlyel találkozott az interneten. Többek között ezek a fontos szabályok is segíti a gyerekek biztonságos és élménygazdag internethasználatát.

Internetes szótár

0101

Algoritmus

Folyamatlépésekre épülő matematikai számítás adatok feldolgozása és szisztematikus érvelés céljából. Például: a Facebook algoritmus segítségével tájékoztatja a felhasználókat a beállításaik és használati előzményeik alapján releváns tartalmakról. A Facebook algoritmus a felhasználó számára releváns információk megjelenítése érdekében képes megérteni, milyen módon szeret a felhasználó „jelen lenni” a Facebookon.

Alkalmazás

„Alkalmazásszoftver”, azaz mobilkészülökön, például okostelefonokon és táblagépeken futtatott számítógépes program. Például: a Google Maps olyan interaktív térképalkalmazás, amely GPS (globális helymeghatározó) technológiával segíti felhasználóit a tájékozódásban.

Blog

Egyén vagy csoport által szerkesztett, informális, beszélgetős stílusú webhely vagy weboldal. Például: a bezzeganya.reblog.hu egy népszerű magyar blog a gyerekevelésről.

Hacker

Internetes felhasználó, aki elektronikus adatok felhasználásával próbál hozzájutni más felhasználók adataihoz. A hackerek gyakran szereznek meg személyes adatokat, például bankszámlák vagy felhasználói adatlapok tartalmát személyazonosság-lopás céljából.

Internetes zaklatás

Az online környezetben (cseten, közösségi médiában, e-mailen) tapasztalt zaklató magatartás. Az internetes zaklatás általában fenyegető vagy megfélemlítő jellegű, veszélyesnek tartott kommunikáció internetezők között.

Kereső

Olyan internetes program, amely információkeresési képességeket biztosít a felhasználóknak a világhálón, általában keresőszavak vagy karakterek alapján. Ilyen például a Google.

Közösségi adatlap

A közösségi hálózatokon a felhasználói adatlap azonosítja a felhasználót. Általában olyan adatokat tartalmaz, mint a felhasználói lakhelye, neve, érdeklődési körei, családi állapota, neme stb.

Streaming média

Olyan média, amit a felhasználó a folyamatos internetes adatátvitel pillanatában, online tekint meg vagy hallgat számítógépén vagy mobiltelefonján. Ilyen lehet egy sportmeccs online követése, az online videónézés vagy zenehallgatás.

Közösségi média

Olyan alkalmazások és webhelyek, ahol a felhasználók közösségi hálózaton keresztül léphetnek interakcióba egymással és oszthatnak meg tartalmat az interneten. Népszerű példák: a Twitter, a LinkedIn és a Facebook.

Szelfi

A szelfi olyan fénykép, amit valaki saját magáról készít. A szelfit általában a felhasználó saját okostelefonjával készíti, és a közösségi médiában osztja meg.

Közösségi üzenőfal

A közösségi médiában az üzenőfal az a hely a felhasználó adatlapján, ahol más felhasználók üzeneteket hagyhatnak, hivatkozásokat és fényképeket oszthatnak meg.

Vírus

Kártékony szoftverprogramok, amelyek általában kémiszoftver (a számítógépeken személyes adatok megszerzésének szándékával kémkedő szoftverek) formájában, gyorsan terjednek az interneten.

Online zaklató

Olyasvalaki, aki ártó szándékkal küld üzenetet egy ismerősnek vagy ismeretleneknek internetes csatornán keresztül, gyakran azzal a céllal, hogy becsapja, megfélemlítse vagy molesztálja áldozatát.

Vírusszerű terjedés

Az információ és a tartalom gyors terjedése az interneten: közösségi hálózatokon, webhelyeken és e-mailben.

Platform

Olyan hardver- és szoftverkeretrendszer, amely konkrét szoftverek futtatását teszi lehetővé.

VoIP-programok

A Voice over Internet protokollt használó szoftverek (és néha hardverek), amelyek internetes átvitel alapuló telefonhívást tesznek lehetővé.

Ajánlott weboldalak

www.biztonsagosinternet.hu

www.saferinternet.hu

www.kek-vonal.hu

www.yelon.hu

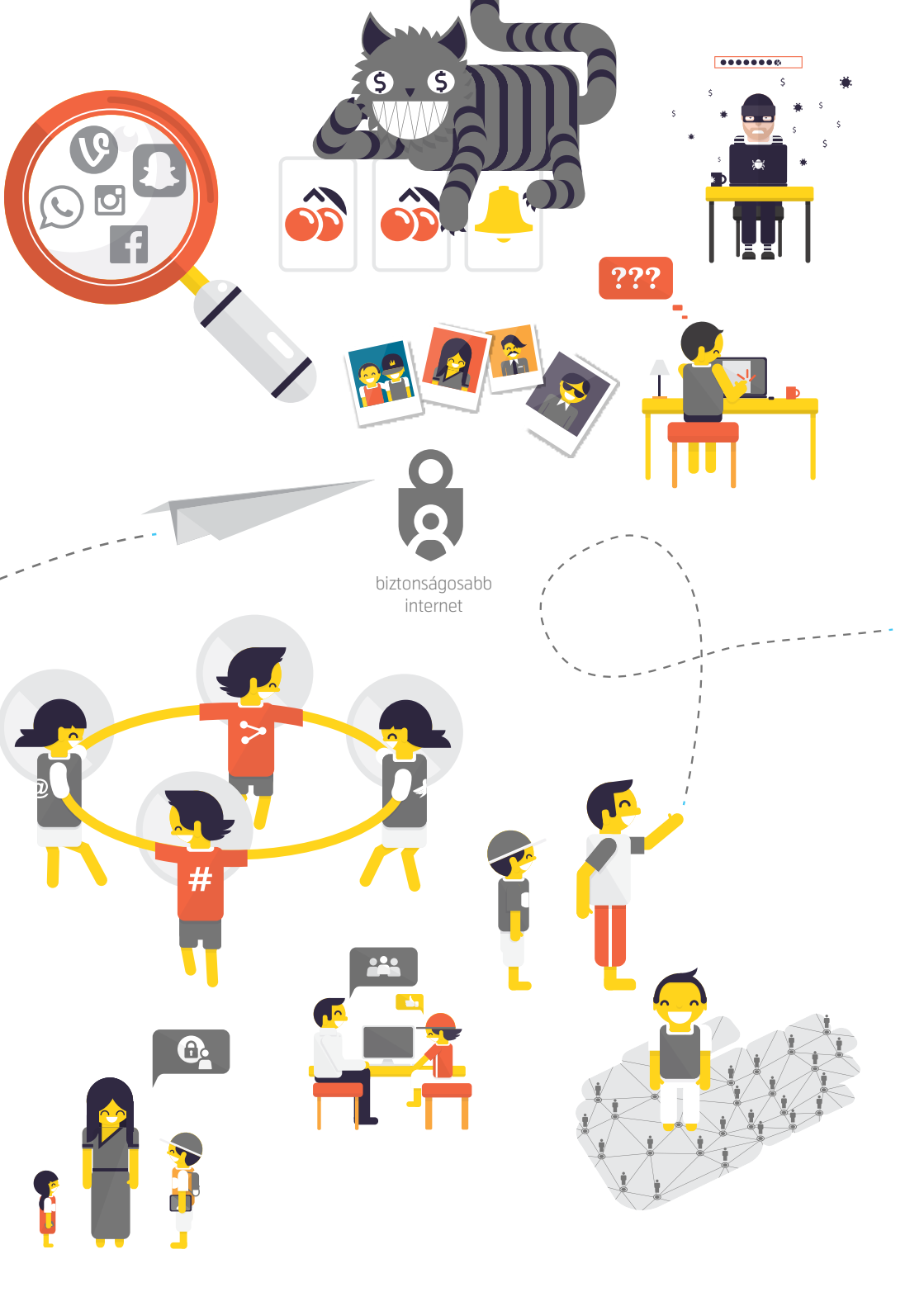
www.buvosvolgy.hu

www.hipersuli.hu

A kiadvány magyarországi adaptációjához segítséget nyújtott a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány.

A kiadvány a Telenor Magyarország Zrt. gondozásában jelent meg.

biztonságosabb internet